

Yenjelə yon senre yof

MISHE

wi sewe we

Sewe wi nawa senre

Yenjelə yon senre yof Mishe wila wi yinwege ki pye wagati nuŋba ni. Yenjelə yon senre yof Ezayi wi ni. Wi senre ti yo ma kari wunluwɔ cagbɔrɔ shyen to yeri: Ki kongbanŋga Samari ca ye, ko ki yen Izirayeli tara wunluwɔ mba wa yɔnlɔparawa kamɛŋge kɛs yeri pi wunluwɔ cagbɔgɔ ye. Ki shyen wogo Zheruzalem ca ye, ko ki yen Zhuda tara wunluwɔ mba wa yɔnlɔparawa kalige kɛs yeri pi cagbɔgɔ ye. Mishe wi yen na sɛnŋgbanra yuun yekelle, naa saraga wɔfenne, naa kiti kɔnfenne konaa penjagbɔrɔ fenne pe na, na para pe mbasinmɛ wogo ki na. Yenjelə yon senre yofenne mbele pe yen yagboyoolo wila pe kala li yirige funwa na, poro mbele pàa pye naga yuun leeple pe kan ma yo yeyinŋge ki yaa ka ta, na pe punŋgu we. Mishe wila ki naga ma yo ki cagbɔrɔ shyen ti yaa ka tɔngɔ, ca woolo pe yaa ka ye jɔlɔgɔ.

Een fo Mishe wi senyoro ti yen na jigi tagasaga jenri kaan konaa na kotogo nii lere ni. Yenjelə li yo fo li woolo pe yaa ka sɔngɔrɔ mbe pan li kɔrɔgɔ. Cengelə ke ni fuun ke yaa kaga jen mbe yo fo lo li yen Yenjelə le (4.1-4). Yenjelə li yaa Davidi setirige pyc wa torogo, wi pan wi cen tegere ti na, pa kona yeyinŋge sanga yaa ka ta (5.1-4a).

Mishe wila ki jen ma yo wi woolo pàa kapere pye, een fo wila wi jigi wi taga Yenjelə li na. Wila yo fo:

Ma yaa we yinriwe ta naa,

ma se we kapere ti jate we go na naa,

ma yaa we kapere ti ni fuun ti wa fo wa kɔgɔje wi nɔgɔ.

Ma yen senre nuŋba yof yegɛ ŋga na, ma yaa ki naga Zhakɔbu setirige piile pe na.

*Ma yaa kajɛŋge pye poro mbele Abirahamu setirige piile pe kan,
paa yegɛ ŋga na màa wugu ki na faa we tɛleye pe kan we (7.19-20).*

Sewe wi yen ma kɔɔnlɔ yegɛ ŋga na

Yawe Yenjelə li yaa ka jɔlɔgɔ wa li woolo pe na 1-3

Yawe Yenjelə li yaa kaa li wunluwɔ pi piin konaa mbe leeple pe shɔ 4-5

Yawe Yenjelə làa Izirayeli woolo pe yeri konaa ma yon fɔgɔlɔ kɔn pe yeri 6-7

1 ¹Yawe Yenjelé làa li senre nda yo Moresheti ca fenne na ja Mishe[†] wi kan tori yeen. Kila pye Zhuda tara wunlumbolo Yotamu, naa Ahazi konaa Ezekiyasi pe ni fuun nunjba nunjba pe sanga wi na. Yariyanra nda làa naga wi na Samari* ca naa Zheruzalemu ca ti wogo na, ti nda[†].

KITI YAA KA KON IZIRAYELI TARA TI NA

1.2.-7.20

²Cengelé ke ni fuun ye logo na yeri.

Tara to naa ti nawa yaara ti ni fuun, ye nunjbogolo jan ye logo.

We Fɔ*, Yawe Yenjelé li yaa ka ye jeregi, lo na we Fɔ mbeli ta wa li censaga kpoyi* ki ni we.

Yenjelé làa yo li yaa kiti kon Izirayeli woolo pe na

³ Ye wele, Yawe Yenjelé li yen na yinrigi wa li censaga na paan.

Li yen na tinri, li yen na tanri wa tara ti lara nda tì yagara ti na.

⁴ Yanwira ti yen na yanni wa li tɔɔrɔ ti nɔgo[†], Gbunlunderé ti yen na jeenri,

paa yegé ñga na senringuro ma kaa na yanni kason we, paa yegé ñga na tɔnmɔ ma kaa yiri tinndi na na fuun we.

⁵ Ko ki ni fuun ñga ko yen na piin Zhakɔbu setirige piile pe kambasinnde to kala na, poro mbele Izirayeli* woolo pe kapere to kala na.

Ambo wi ti, a Zhakɔbu setirige piile pe nee kambasinnde to piin?

Mì yo Samari ca koyi.

Ambo wi ti sunzara nda wa tinndiye pe na ti si yen wa Zhuda tara?

Mì yo Zheruzalemu ca koyi.

⁶ Ki kala na, we Fɔ wì yo fɔ: «Mi yaa Samari ca ki pye paa kataga yen wa wasege.

Ki yaa pye erezèn* tiire sanrisaga ko ce.

Mi yaa ka ki sinndeere ti konجو mberi wa wa gbunlundegé ki ni;

pège mbogo ki nɔgo le yaara nda ni, mi yaa ti yirige funwa na.

⁷ Ki yarisunndo yanlere nda pè te, ti ni fuun ti yaa yaari. Ki tɔnlí pee wi ni fuun wi yaa ka sogo.

Mi yaa ki yarisunndo yanlere ti ni fuun ti jɔgo.

[†]1.1: Mishe mege ki kɔrɔ wowi ña fɔ: Ambo wi yen paa Yawe Yenjelé li yen?

[†]1.1: 2 Wunlu 15.32-16.20; 18.1--20.21; 2 Kuro 27.1-7; 28.1--32.33.

[†]1.4: Yanwira ti yen na yanni: Ko yen naga nari ma yo yaraga ko ka se ya yere mbe Yenjelé li sige. Li yen yaraga pyew ki go na (Kiti 5.4-5; Yuuro 97.2-5).

To nda kì ta wa ki nanjara ti
tɔ̄nli wi ni we.

Ti yaa tègè fun mbe nanjaala
pele yègè sara ti ni.»

Jèlègò yaa to Zheruzalemu ca ki na

⁸ Ki kala na, mi Mishe, mi yaa
kaa yanli, mbaa kunwɔ
gbelege gbele.

Mi yaa kaa tanri tɔ̄wara, mbe
koro witiwaga.

Mi yaa kaa gbele paa dabaaga
yen,

mbaa yunjgbɔgɔrɔ gbelege gbele
paa kɔnrɔsogolo yen.

⁹ Katugu Samari ca fenne pe
sagbanga ki se ya gbara
mbe kɔ.

Kì gbɔgɔ fɔ ma saa gbɔn wa
Zhuda tara ti na yere;
ma ye ma saa gbɔn fɔ wa na
woolo pe cagbɔgɔ ki na,
Zheruzalemu ca ye.

¹⁰ Yaga ka saga senre ti yari wa
Gati ca (juguye pe kan).

Yaga ka gbele wa Ako ca fyew.
Ye kari ye saa kongi wa

gbanjgban wi ni, wa Bèti
Leyafira ca mbege naga fɔ
ye jatere wì piri ye na[†].

¹¹ Yoro Safiri ca fenne, ye toro
yaa kee wa kulowo pi ni
witiwaga ni naa fere ti ni.

Zaana ca fenne pe se ya yiri yere
wa pe ca.

Bèti Ezeli ca fenne pe yen na
kunwɔ gbelege gbele, pe
se ya kala la pye mbe ye
saga.

¹² Marɔti ca fenne pe jatere wì
piri pe na ferewe mba pè
ta pi wogo na,
katugu jèlègò yiri wa Yawe
Yenjèlè li yeri ma pan ma
gbɔn fɔ le Zheruzalemu ca
yeɔnrɔ ti na.

¹³ Lakishi ca fenne, ye ye
wotoroye pe rɔɔcɔ wa
shɔnye pe na,
katugu yoro ye pye
konjbanmbala, ma ti
a Siyɔn* ca woolo pè
kapege pye.

Mbe yiri mbe je, poro Izirayeli
woolo pa pège fɔrɔgɔ wa
yoro yeri.

¹⁴ Ko kala kì ti ye daga mbe laga
Moresheti Gati ca fenne
pe na[†].

Akizibu ca woolo poro na, pe
se ya sagawa kpe kan
Izirayeli tara wunlumbolo
pe yeri.

¹⁵ Yoro Maresha ca fenne wele,
mi yaa maliŋgbɔɔn wa
yirige mbe wa ye na naa.
Izirayeli tara teele mbele
gbɔgɔwɔ yen pe yeri,

[†]**1.10:** Mbege le verise 10-15: Kapege ñga ki senre ti yo cara nda wa ti wogo na, ki
kapege ki yolɔmɔ po naa cara ti mère yerilɔmɔ pì yiri pi yee kɔrɔgɔ. Bèti Leyafira kɔrɔ
wo yen fɔ cɔnrɔ ca; pe pye na kongi wa cɔnrɔ ti ni.

[†]**1.14:** Pe daga mbe laga Moresheti Gati ca fenne pe na, katugu juguye pe yaa pan mbege
ca ki shɔ.

pe yaa ka fe sa lara wa
Adulamu ca waliwege ki
ni[†].

¹⁶ Zheruzalemu ca woolo, ye ye
yinzire ti kɔɔnlɔ.
Ye ye yinre ti kulu mbege naga
fɔ kunwɔ kayanya yen ye
ni ye pinambiile mbele pe
ye ndanla pe kala na.

Ye ye yinre ti kulu ye pye
yumbere fenne paa peteεε
yen,
katugu pe yaa ye pinambiile
pe koli mbe kari pe ni
kulowo mbe pe lali ye ni.

Mbele pe maa fanjga fu fenne pe jɔlɔ, Yenjele li yaa jɔlɔgɔ wa pe na

2 ¹ Mbele pe maa tipege sɔnri
mbe pye,
na kapege jate mbe pye, mbe
pe ta wa pe sinlesaga
yembineε,
na laga ki ka ka laga, na ki
fanjga ka pye pe ni pe
maga pye,
jɔlɔgɔ yen ki fennε pe wogo.
² Pe yεgε ka yiri leeble pele keere
na,
pe mari shɔ.
Pe yεgε ka yiri leeble pele yinre
na,
pe mari shɔ mari ta.
Pe maa leeble pe jɔlɔ konaa pe go
woolo pe ni.
Pe maa tara lara nda leeble pe ta
kɔrɔgɔ ti shoo pe yeri[†].

³ Ki kala na, Yawe Yenjele lì yo
fɔ:
«Mi yen na jɔlɔgɔ gbegelε mbe
wa ki cɛnle na li woolo pe
na,
ye se ka ya mbe go wɔ wa ki ni.
Ye se ka ya mbaa tanri ye yɔlɔgɔ
ki ni caw,
katugu ki wagati wi yaa ka pye
jɔlɔgɔ wagati.»

⁴ Na ki wagati wi ka ka gbɔn,
leeble pe yaa kaa ki
yomiyεle na li waa ye na,
pe yaa kaa ki yuŋgbɔgɔrɔ yurugo
ŋga ki koo ye na mbaa
yuun fɔ:
«We mbele pè we jɔgɔ ma we kɔ
pew!

Pè we cɛnle woolo pe kɔrɔgɔ ki
shɔ maga kan leeble pele
yεgε yeri.

E, pè we purɔ ma we yirige wa
we tara lara ti ni.

Pèri yεeεle we juguye pe na.»

⁵ Ki kala na, lere kpε se ka
ta wa Yawe Yenjele li
gbogolomo woolo pe ni,
ŋa wi yaa ka mana wa, mbe laga
ka taanla, mbe ye tasara
ti yεeεle ye na wa tara ti
ni.

Mbele pe maa kendige woo Yenjele yɔn sɛnre yofenne pe sɛnre ti ni

⁶ Leeble pele na yogo nala piin fɔ:
«Ma sεnyoro ti yeregel!

[†]1.15: 1 Sami 22.1.

[†]2.2: Eki 20.17; Eza 5.8; Amɔ 4.1.

Maga kaa ki senre cenle ti yuun!
 Ki yen tijinliwe fu senre mbaa ki
     yuun fɔ we se shɔ ki fere
     kala na li ni.

⁷ Yιŋgi senre ri to yaa yuun,
     Izirayeli* woolo?

Naga yen ma, Yawe Yenjelε li
     kagala kunmɔ yee ni pi kɔ
     wi le?

Li kataraga yi mbaa ki piin ma
     wi le?»

Mi wo na, mbele pe maa tanri
     kasinjge na, na senyoro
     ti maa kajεŋge piin poro
     kan.

⁸ Eεn fɔ we Fɔ* wi yen naga yuun
     fɔ: «Yè yiri na woolo pe
     korɔgɔ ma pye pe juguye.

Leele mbele pè yiri wa malaga
     gbɔnsaga na toro
     yeyinjge na pɔw,
     ye ma derigbɔrɔ nda pè lele go
     na ti shɔ pe yeri.

⁹ Ye mala woolo pe jeele pe purɔ
     ma pe yirige wa yinrε nda
     ti pe ndanla ti ni.

Gbɔgɔwɔ mba mì kan piile pe
     yeri, ye maa shɔ pe yeri
     pew.

¹⁰ Ye yiri yaa kee!

Wogosaga woro ye na naa laga
     ki tara nda ti ni.

Ye fɔŋgɔ kapyere ti kala na,
     jɔlɔgɔ yaa to ye na, fɔ jɔlɔgɔ
     gbɔgɔ.

¹¹ Na lere wa ka pan mbaa wi
     yon tifelge woo,
     na wi kaa finlele mbaa yuun fɔ:
     «Ye yaa duven naa sinme wεlewε
     legere ta,»

kona ko Yenjelε yon senre yofɔ*
     cenle wo wi daga ki leele
     mbele pe ni.»

**Izirayeli woolo mbele
     pe yaa ka koro go na,**

Yenjelε li yaa ka pe gbogolo naa

¹² Yoro Zhakɔbu setirige piile,
     mi ḥa ye Fɔ, mi yaa ka ye
     ni fuun ye gbogolo naa.

Yoro mbele Izirayeli woolo
     mbele pè koro go na, mi
     yaa ka ye gbogolo naa.

Mi yaa ka ye pile laga nunjba
     paa yεgε ḥga na simbaala ma
     gbogolo simbaala jasa we,
     paa yεgε ḥga na yaayoro
     ŋgbelege ma gbogolo wa
     ki kasaga we.

Janwa wi yaa ka tinme gbɔɔ
     yirige.

¹³ ḥa wi yaa ka torosaga wɔ wa
     mbogo ki ni, wi yaa ka
     pye wa pe yεgε.

Pe yaa ka torosaga wɔ mbe
     gbinri mbe yiri.

Pe yaa ka yiri wa yeyɔŋgɔ ki ni
     mbe pye leseele.

Pe wunlunanja wi yaa ka keli pe
     yεgε,
     Yawe Yenjelε li yaa ka pye pe
     yεgε.

**Yerewe senre nda tila yo
     Izirayeli tara teele mbele
     pàa pye tipeele pe kan**

3 ¹ Mi wo na, mì yo fɔ:
     «Yoro mbele ye yen teele
     Zhakɔbu setirige piile pe
     go na,

yoro mbele ye yen Izirayeli*
woolo pe yekkele,
ye logo na yeri.
Yoro ma ye daga mbe kasinjge
konɔ li jen wi le?
²Een fo kajenge ki ye mbən,
a kapege ko ye ndanla.
Ye ma leele pe seere ti wɔ pe na,
ye ma pe wire kara ti lagala pe
kajeere ti na†.
³Ee, ye yen nala woolo pe wire
kara ti kaa,
ye yen na pe seere ti woo,
ye yen na pe kajeere ti yaari.
Ye ma pe wire kara ti kɔnlɔ
kporo kporo kporo,
paa kara nda pe ma sɔgɔ
negedaga we,
paa kara nda pe ma sɔgɔ cɔgɔ
gbenge ni we.
⁴Ko kì ti ye yaa ka gbele mbe
Yawe Yenjèle li yeri li ye
saga,
een fo li se ka ye yɔn sogo mbe
ye saga.
Li yaa ka punjo wa ye yeri,
kapege ɔga yè pye ki kala
na.»

Yerewe senre nda Mishe wila yo Yenjèle yɔn senre yofenne yagboyoolo pe kan

⁵Yenjèle yɔn senre yofenne*
mbele pe yen nala woolo pe fanla
na pe punjgu, pa Yawe Yenjèle li
yo yeen pe wogo na:
«Na lere wa ka ye kan yaakaga
ni,

ye maga yari wo kan fɔ wi yaa
yeyinjge ta.
Na ɔja si yaakaga ta mbe kan ye
yeri,
ye ma malaga yirige ko fɔ wo ni.
⁶Ki kala na, diwi yaa ye ye na,
Yenjèle li se yariyanra naga ye
na naa.
Diwi yaa ye ye na,
ye se kaa jeere piin naa.
Yɔnlɔ ki yaa kɔ yoro Yenjèle yɔn
senre yofenne ye na,
yɔnlɔ ki yaa kannga diwi mbe ye
maga.
⁷Fere yaa ka mbele pe maa
yariyanra yaan pe ta,
Jelefenne pe yaa ka fere shɔ.
Pe yaa ka pe yere ti tɔn fere ti
kala na,
katugu Yenjèle li se ka pe yɔn
sogo.»

⁸Een fo mi wo na, Yawe Yenjèle
li yinne li fanjga na,
fanjga yen na ni.
Mi yen sinje, kotogo si yen na
ni;
janjo Zhakɔbu setirige piile pè
yiri ma je ɔga na, mbaa
ki yege yuun,
mbaa poro mbele Izirayeli woolo
pe kapere ti yuun pe kan.

Mishe wila Zheruzalem ca tɔngɔwɔ pi senre yo

⁹Zhakɔbu setirige piile teele,
yoro mbele Izirayeli woolo teele,
yoro mbele kasinjge ki ye mbən,

†3.2: Ye ma leele pe seere ti wɔ pe na, ye ma pe wire kara ti lagala pe kajeere ti na: Ko kɔrɔ wo yen, fo ye ma leele pe kɛɛ yaara ti shɔ pe yeri pew ma pe yaga waga.

yoro mbele ye ma kaselege ki ke,
yege senre nda ti logo!
¹⁰ Ye yen na legbogo piin na
Siyon* ca ki kanni,
na kambasinjge piin na ko ɳga
Zheruzalem ca ki kanni.
¹¹ Izirayeli tara teele pe yen na
kiti wi kɔɔn na yarikanra
shoo.
Saraga wɔfenne* pe yen na leele
pe nari lasiri* wi ni sara
na.
Yenjelé yɔn senre yofenne pe yen
na Yenjelé li yɔn senre
yuun penjara na.
Konaa ki ni fuun, pe mæs kæs kan
Yawe Yenjelé li na ma yo
fɔ:
«Yawe Yenjelé li woro we ni wi
le?
Kapege kpe se ya gbɔn we na!»
¹² Ye kappyere ti kala na,
pe yaa ka Siyon ca ki wari paa
kere yen,
Zheruzalem ca ki yaa ka pye
kataga,
shèrigo gbɔgɔ* ki yen ma kan
yanwiga ɳga na,
ki yaa ka pye kɔlɔgɔ†.

Zheruzalem ca ki yaa ka yeyinjge ta

4 ¹ Wagati ɳa wila paan wa yegɛ
wi ni, Yawe Yenjelé li
shèrigo gbɔgɔ* ki yen ma
kan yanwiga ɳga na,

ko ki yaa ka pye yanwira ti ni
fuun ti go na.
Ki yaa ka pye tinndiye pe ni
fuun pe go na.
Cengèle ke yaa kaa paan wa ki
na legerɛ.
² Cengèle legerɛ yaa kaa kee wa
ki na mbaa yuun fɔ:
«Ye pan we kari wa Yawe
Yenjelé li yanwiga ki na,
wa Zhakɔbu Yenjelé li shèrigo
gbɔgɔ ki ni.
Li yaa li konjolo ke naga we na,
pa we yaa la tanri li konjolo ke
na.
Katugu pa lasiri* wi yaa yiri wa
Siyon* ca,
pa Yawe Yenjelé li senre ti yaa
yiri wa Zheruzalem ca..»
³ Li yaa ka pye kiti kɔnfɔ cengèle
legerɛ go na,
Li yaa ka pye kiti kɔnfɔ cengèle
ŋgele fuun fanjga ni ke
go na, ali ŋgele ke yen ma
lali.
Pe yaa ka pe tokobiye pe gbɔn
mbe pe pye falinɛrɛ
capire,
mbe pe njaanra ti gbɔn mberi
pye mali kɔngbengele.
Cenlɛ la se ka malaga gbɔn cenlɛ
la yegɛ ni naa,
lere kpe se kaa malaga gbɔngɔ ki
fɔrɔgi naa†.
⁴ Leele pe ni fuun nungba
nungba pe yaa ka cen
yeyinjge na wa pe
erezɛn* tiire ti nɔgɔ,

†3.12: Zhere 26.18.

†4.3: Zhoue 3.10.

konaa wa pe figiye* tire ti nɔgo.
 Lere se ka fyere wa pe na,
 katugu Yawe Yenjèle na yawa
 pi ni fuun fɔ lo lì yo ma[†].
 5 Tara sannda pyew ti woolo pe
 yen na pe yarisunndo to
 nandanwa kagala koro
 piin,
 eεn fɔ woro wo na, Yawe
 Yenjèle, we Yenjèle li
 nandanwa kala lo we yaa
 la piin sanga pyew fɔ
 tetete.

**Yawe Yenjèle lo li yen wunluwɔ
 wa Zheruzalemu ca**

6 Yawe Yenjèle lì yo fɔ:
 Pilige ka wa na paan, mi yaa ka
 mbele pè welege na sege
 pe gbogolo,
 mbele pè koli ma kari pe ni
 kulowo,
 poro mbele mìla pe jɔlɔ fɔ jenjɛgɛ,
 mi yaa ka pe pile laga nunjba.
 7 Mbele pè welege na sege, mi
 yaa ka pele yaga pe koro
 yinwege na.
 Mbele pè koli ma kari pe ni
 kulowo, mi yaa ka pe pye
 cenle fanjga wolo.
 Mi ɳa Yawe Yenjèle, muwi mi
 yaa ka pye pe wunluwɔ
 wa Siyɔn yanwiga ki na,
 mbege le yinjɔ fɔ sanga pyew.
 8 Mboro Zheruzalemu ca
 yanwiga, mboro ɳa ma
 yen na janwa wi kɔrɔsi,
 paa sanjgazo ɳa pe ma

*4.4: 1 Wunlu 5.5; Zaka 3.10.

lugu wi na na kɔrɔsiri piin
 wi yen,
 fanjga lege ɳga kila pye ma yeri
 faa, ki yaa sɔngɔrɔ mbe
 kan ma yeri naa.
 Zheruzalemu ca woolo, wunluwɔ
 pi yaa sɔngɔrɔ mbe kan
 ye yeri naa.

**Jɔlɔgɔ ko puŋgo na,
 Zheruzalemu ca ki yaa ka shɔ**
 9 Yoro Zheruzalemu ca woolo,
 yingi na ye nee gbele
 yinjɔ?

Wunluwɔ woro ye yeri wi le?
 Ye yerifɔ wi ku wi le?
 fɔ a yaa nagala jɔlɔgɔ ki kala na,
 paa yege ɳga na selara ma
 kaa yiri jele ni.

10 Yoro Siyɔn ca fenne, yaa jɔlɔ
 yaa jeen,
 paa jele yen ɳa wi selara yiri wi
 ni;
 mà jen koni ye yaa yiri laga ca
 mbe sa cen wa yanra ti ni.
 Ye yaa ka kari fɔ wa Babilɔni
 tara,
 pa ye yaa ka sa shɔ wa ki laga ki
 na.

Pa Yawe Yenjèle li yaa ka sa ye
 shɔ wa ye juguye pe yeri.
 11 Koni wo ni, cengelé legere kè
 yee gbogolo ye mege ni.
 Ke yen na yuun fɔ: «Yenjèle sa ti
 Siyɔn ca ki jɔgo!
 Waa jaa mbe Siyɔn ca ki yan paa
 ki tɔnri!»

¹² Εεν ፈ, ኃga Yawe Yenjelé li
kɔn mbe pye, ki cengele
ke sigi jen.

Ƞga li yen na jate mbe pye, pe
sigi kɔrɔ jen.

Pe sigi jen mbe yo fɔ li yen na
jaa mbe pe gbogolo,
paa yegé የga na pe ma kaa
yarilire pɔgɔlɔ gbogolo
yarilire sunsaga, mberi
sun.

¹³ Yoro Siyɔn ca fenne, ye yiri ye
pe tangala tangala;
mi yaa fanjga kan ye yeri,
paa nege የga ki yenjelé ke yen
paa tugurɔn wogolo yen,
ȑga ki yenjoro ti yen paa
tuguyenre woro yen.

Ye yaa cengele legere purugu.
Pe kee yaara nda ye yaa koli, ye
yaa ti tege ti ye pew mi የa
Yawe Yenjelé na kan;
ye yaa pe yarijende ti kan mi የa
mi yen tara ti ni fuun tafɔ
na yeri.

¹⁴ Εεν fɔ koni, mboro
malingbɔɔnlɔ ኃgbeyeleye
ca,
ma malingbɔɔnlɔ ኃgbeyeleye yi
gbogolo;
juguye pèle malingbɔɔnlɔ
censaga kan we tanla mbe
we yɔn tɔn.

Pe yen na Izirayeli* tara kundigi
wi gbɔɔn kanjgaga ni wa
wi mbatelege ki na.

Shɔfɔ የa wi yaa ka se
wa Betileemu ca

5 ¹ Yawe Yenjelé li yo fɔ:
«Mboro Betileemu Efirata ca,
Mboro የa ma yen Zhuda tara
cara ti ni fuun jeele le,
lere wa yaa yiri wa ma ni na
kan,
የa wi yaa kaa Izirayeli* woolo
pe yegé sinni.

Wi setirige ki lesaga kì lali
wa, maga le wa wagati
titɔnlwɔ የa wì toro wi
ni, maga le wafafafa.

² Ki kala na, Yawe Yenjelé li
yaa ka li woolo pe le pe
juguye pe kee,
fɔ sa gbɔn wagati የa jele የa wi
daga mbe pyɔ se, wi sa se.
Kona, wi sefenne mbele pe yaa
ka koro go na kulowo po
puŋgo na,
pe yaa ka sɔngɔrɔ mbe pan
Izirayeli woolo sanmbala
pe kɔrɔgɔ†.

³ Ki kundigi wi yaa ka yiri, mbaa
wi woolo pe yegé sinni
Yawe Yenjelé li fanjga ki ni,
Yawe Yenjelé, wi Yenjelé li
gbɔgɔwɔ pi ni.
Kona, wi woolo pe yaa ka pye
yeyinjge na,
katugu wi mege ki yaa ka gbɔgɔ
mbe gbɔn fɔ wa tara ti
kɔsaga ki na.

⁴ Wo wi yaa ka pan yeyinjge ki
ni.

†5.1-2: Mati 2.6; Zhan 7.42.

Na Asiri tara fenne paga ka pan
mbe to we tara ti na,
mbe ye wa wunluwɔ yinre ti ni,
we yaa kundigile yirige wa mbe
wa pe na,

we yaa yekeele yirige mbe wa
pe na[†].

⁵ Ki kundigile pe yaa ka cen Asiri
tara ti go na pe tokobiye
pe fanŋga na,
pe yaa ka cen to nda Nimirɔdi
tara ti go na pe shɔrinaye
pe fanŋga na.

Na Asiri tara fenne paga ka pan
mbe ye laga we tara ti ni,
ki kundi wo wi yaa ka we shɔ
pe kɛɛ.»

**Yenŋele li yaa ka fanŋga le
Izirayeli woolo mbele
pe yaa ka koro go na pe ni**

⁶ Kona, Zhakɔbu setirige piile
mbele pe yaa ka koro go na, pe yaa
ka pye wa cengelé legere ke sɔgɔwɔ,
paa fɔɔngɔ yen ŋga ki ma yiri wa

Yawe Yenŋele li yeri,
paa tisaga yen ŋga ki ma pan
yan na.

Kila ki jigi wi taga lere na,
kila sila yaraga ka jaa senwee
yeri[†].

⁷ Zhakɔbu setirige piile mbele pe
yaa ka koro go na,
pe yaa ka pye wa cengelé ke
sɔgɔwɔ,
wa cengelé legere ke sɔgɔwɔ.

Pe yaa ka pye,
paa jara yen woŋgaala pe sɔgɔs
wa kɔlɔgo,
paa jara yirifɔnŋɔ yen
simbaŋbelege sɔgɔs.

Wi ka toro laga ŋga fuun na,
wi ma to wi kagboro ti na mari
kɔɔnlɔ kɔɔnlɔ.

Lere kpe se ya mberi shɔ wi yeri.
⁸ Izirayeli woolo, ye yiri ye
winfenne pe kɔrɔgo,
ye ye juguye pe ni fuun pe tɔŋɔ
ye pe kɔ[†].

**Yenŋele li yaa ka yarisunndo
ti kɔ mberi wɔ wa**

⁹ Yawe Yenŋele lì yo fɔ:
«Pilige ka wa na paan, mi yaa ka
ye shɔnye mbele pe maa
kee malaga na pe kɔ mbe
pe wɔ wa,
mi yaa ka malaga gbɔnwotoroye
pe jɔgo pew.

¹⁰ Mi yaa ka ye tara cagborɔ ti
tɔŋɔ,
mbe ye malaga sigecara ti jaanri.

¹¹ Mi yaa ka lekara ti kɔ mberi
wɔ wa ye sɔgɔs;

jelefenne se ka pye wa ye sɔgɔs
naa ye yaara yanlere nda pè

te ti kɔ mberi wɔ wa ye
sɔgɔs;

ye kɛɛ yaara nda yè gbegele ye
keyen yi ni,

[†]5.4: Eburuye senre ti ni, ki yen ma yɔnlɔgo ma yo fɔ kundigile kɔlɔshyen naa yekeele kɔlɔtaanri.

[†]5.6: Yuuro 133.3.

[†]5.8: Laga ki verise ŋa wi ni, ki mbe ya logo fun fɔ Yenŋele lo pe yo li yiri.

ye se kaa fɔli ti yegɛ sɔgɔwɔ
mbaa ti gbogo.
¹³ Mi yaa ka ye yarisunŋgo
Ashera* ki tiyagala ke
kɔlɔgi, mbe ke wɔ wa ye
sɔgɔwɔ,
mbe ye cagbɔrɔ ti tɔnɔ.
¹⁴ Cengelɛ ŋgele kee yenle mbe
logo na yeri,
wa na naŋgbanwa gbɔɔ pi ni, mi
yaa kayaŋga gbɔɔ wɔ ke
ni.»

Yenjɛle li yaa ka kitikɔn li woolo pe na

6 ¹ Yawe Yenjɛle li yen na senre
nda yuun, ye nuŋgbolo jan yeri
logo:

Yiri ma sa kitikɔn senre yo wa
yanwira ti yegɛ sɔgɔwɔ,
tinndiyɛ fun paa nuru ma yeri.
² Yoro yanwira, ye Yawe Yenjɛle
li kitikɔn senre ti logo;
tara ti nɔgɔna cɔnɔnɔna nda ti
yen fanjga ni, yege senre
nda ti logo.

Mà jen Yawe Yenjɛle li yaa kitikɔn
li woolo pe na,
li yaa yiri Izirayeli* woolo pe
kɔrɔgo.

³ «Na woolo, yinji mi pye ye na?
Yinji mi pye ye na ki ye te?
Yanla yɔn sogo.

⁴ Naa mìla ye yirige wa Ezhipiti
tara ko kala na le?
Naa mìla ye wɔ wa kulowo pi ni
ko kala na le?

Naa mìla Moyisi, naa Arɔn*
konaa Miriyamu pe pye
ye yegɛ sinfenne ko kala
na le†?
⁵ Na woolo, ŋga Mowabu tara
wunlunaŋga Balaki* wìla
pye ye na,
konaa Bewɔri pinambyɔ
Balaamu wìla wi yɔn sogo
senre nda ni,
ye nawa to ti na.
Ye nawa to ye kondangala li na,
maga le wa Shitimu ca fo
ma saa gbɔn wa Giligali
ca ki na, yege jen mi ŋa
Yawe Yenjɛle kajenŋɛ mì
pye ye kan†.»

ŋga Yenjɛle li yen na jaa leele pe yeri

⁶ Mi daga sa yere Yawe Yenjɛle
li yegɛ sɔgɔwɔ yinji
yarikanga ni?

Yenjɛle na yaara ti ni fuun ti go
na, mi yaa sa kanŋguuro
kan li yegɛ sɔgɔwɔ, mbeli
gbɔɔ yinji ni?

Mi daga mbe kari li yegɛ sɔgɔwɔ
saara sogoworo* ni le?
Nakoma napire ni nda tì ta yele
nuŋgbba nuŋgbba.

⁷ Naga yen ma, Yawe Yenjɛle
li mbe yenle simbabapene
legere na le?

Li mbe yenle sinme legere na,
mba pilo fuun paa lɔgɔ
yen le?

†6.4: Eki 4.10-16; 12.50-51; 15.20.

†6.5: Nɔmbu 22.2--24.25; Zhozu 3.1--4.19.

Na pinambyɔ konjbanja wo mi
daga mbe wɔ saraga* na
mbasinme pi kala na le?
Na yeeṛa latirige ko mi daga
mbe wɔ saraga na kapege
ki kala na le?
⁸ Mboro senwée pyɔ, ḥga ki yen
ma sin, pège naga ma na.
Ḥga Yawe Yenjelé li yen na jaa
ma yeri, ko yen fɔ maa
kasinjé piin,
kagbaraga pyege kɔɔn ndanla,
mɔɔ yee tirige maa tanri ma
Yenjelé li ni.

**Yenjelé li yaa ka kiti kɔn
nambara fenne pe na**

⁹ Yawe Yenjelé li yen na para ca
woolo pe ni.
Mbaa fye Yenjelé li yegé ko ki
yen tjinliwe we.
Jɔłgɔ ḥga ki yaa to ye na ye
kapere ti kala na,
konaa ḥa wi yaa kaga jɔłgɔ ki
wa ye na, ye logo wi yeri!
¹⁰ Lepeeple pè koro na yarijende
gbogolo wa pe yinrɛ ti ni
pe nambara wi fanjá na,
pe ma pe tiwiyaara ti kologo fɔ
tipege.
Ki wogo ki yen mala mben fɔ
jenjé.
Mbe ya mbege kun na yee ni
mele?
¹¹ Lere ḥa wi ma culo* wi gbɔn
maa piri,
konaa puwakuruye mbele pe
woro ma yala, pe ma pye
wa wi kasha,

mi yaa ki lerefɔ wi yaga
mbajɔ́wɔ mele?
¹² Ki ca ḥga ki penjagbɔ́rɔ fenne
pe yen lewelimbele fɔ
jenjé.
Ki ca woolo pe maa finlele ma
toro.
Lefanlaga senre ti maa yinrigi
wa pe yɔn.
¹³ Ki kala na, mi yaa jɔłgɔ wa
ye na;
mi yaa ye tɔngɔ ye kapere ti kala
na.
¹⁴ Ye yaa kaa kaa, eен fɔ ye se
kaa tinni;
fungo ki se ka kɔ ye na.
Ye yaa ka yarilire tɛgɛ, eен fɔ
yaraga se ka ta ye yeri.
Na yaraga ka ta ye yeri, mi yaa
ki jɔłgɔ malaga ni.
¹⁵ Ye yaa ka yariluguro lugu,
eен fɔ ye se ka yarilire kɔn.
Ye yaa ka ye oliviye tige pire
sinmɛ pi wɔ,
eен fɔ ye se ka pa fa.
Ye yaa ka ye ɛrezɛn* pire tɔnmɔ
pi wɔ,
eен fɔ ye se kaga duven wa wɔ.
¹⁶ Ye yen na tanri wunlunaŋa
Omiri wi kondengenge
koro na,
ye yen na tanri na yala wi
pinambyɔ Ashabu naa wi
go woolo pe tangalɔmɔ
po ni,
pe kapyere to ye yen na fɔṛɔgi.
Ki kala na, mi yaa ca ḥga ki
tɔngɔ,
mi yaa ti ca woolo pe pye
titiegere yaraga.

Fere nda ti yen na woolo pe na,
ti yaa pye ye woro.

**Yenjelé yon senre yofá Mishe wi
yen na para Izirayeli woolo pe na
pe tangalomá pee pi kala na**

7 ¹E! Jolögč yen na wogo,
katugu mi yen paa lere wa yen,
ŋa wì kari sa erezén* pire
cɔ ti cɔsanga ni,
erezén pire tɔnmɔ pi wɔnjögč,
nakoma paa ŋa wi kari sa figiye*
tire san,
eен fɔ ali erezén shashaga
nuŋgba mi si ko ta wa
mbe ka.

Figiye pire fɔnnđc kpe sila ta wa,
nda ti la ma pye na na.

²Lesinmbele pè kɔ ma wɔ laga
tara ti ni;
kaselege yofá woro senwee piile
pe ni naa.

Legbogo ko pe ni fuun pe yen na
peele mbaa piin;
pe ni fuun nuŋgba nuŋgba pe
yen na pεŋgele nii pe yee
na.

³Pe kεyεn yì wege kapege pyege
ki na.

Kundigile pe maa yarikanra jaa
pe tunjgo ki na.

Kiti kɔnfenne pe maa kití wi
kɔɔn tɔnli na.

Ngá legbɔɔlɔ pe maa jaa, pe maa
ki yuuŋ kpεŋgbelenjbe
lere pyew wi yegé na.

Pe ni fuun pe ma yon wa nuŋgba
na kapege ki piin.

⁴Na wi yen jenje pe ni fuun na,
wo yen paa wuuro yen.

Na wi yen sinje pe ni fuun
na, wo yen paa wuuro
yuguyugu yen.

Jolögč pilige ŋga ye kɔrsiri
pyefenne† pàa ki senre yo
ye kan,

ki pilige ŋga pe yaa jolögč wa ye
na we,
ki yongč tɔon.

Ki kala na, ye jatere wì piri ye
na.

⁵Maga kɔɔn jigi wi taga ma
wɔnlɔ wi na;
maga ka taga ma wɔnlɔ
ŋgbarawa wi na.

Ali ma jɔ jate ŋa wi maa sinlele
ma tanla,

ma yon ki yingiwé jen wi ni.

⁶Katugu pinambyɔ wi maa wi to
wi tifaga,
sumborombyɔ wi ma yiri wi nɔ
wi kɔrcogč,
pijɔ wi ma yiri wi najo wi kɔrcogč.
Lere nuŋgba nuŋgba pyew wi go
woolo poro pe yaa ka pye
wi juguye wele†.

⁷Mi wo na, Yawe Yenjelé lo mi
yen na wele.

Na jigi wi yen na shɔfá Yenjelé
lo na.

Na Yenjelé li yaa na yenrewé pi
logo.

[†]7.4: Kɔrsiri pyefenne poro pe yen Yenjelé li yon senre yofenne wele.

[†]7.6: Mati 10.35-36; Luki 12.53.

**Mishe wìla wi jigi wi taga
Yenjèle li na**

- ⁸ Yoro mbele na juguye, yaga
kaa tege na na.
Katugu ali na kaa pye mì to, mi
yaa ka yiri.
Ali na kaa si pye mi yen ma cen
wa diwi wi ni,
Yawe Yenjèle li yaa yanwa
yirige na kan.
⁹ Mì kapege pye Yawe Yenjèle li
na,
ki kala na, mi yaa li nañbanwa
kala li kun na yee ni,
fɔ li ka sa yere na kala li ni, mbe
tanga ki kan na yeri.
Li yaa kari na ni wa yanwa pi
na,
mbege naga na na yegé ñga na li
yen ma sin.
¹⁰ Na juguye pe yaa kaga wogo
ki yan ma,
kona fere gbɔrɔ yaa pe yigi.
Poro mbele pàa pye naga yuun
we na fɔ:
«Yawe Yenjèle, ye Yenjèle li yen
se yeri?»
Kona muwi mi yaa la poro wele.
Leele pe yaa kaa pe tangala paa
yegé ñga na pe ma kaa na
fenrege tangala wa konɔ
we.
¹¹ Pilige ka wa na paan, pe yaa
ka ye cagbɔgɔ ki mborɔ ti
kan naa fɔnɔgɔ.
Ko pilige ko ni, pe yaa ka ka
taga ye tara ti gbemè pi
na.

¹² Ko pilige ko ni, ye woolo pe
yaa ka yiri wa Asiri tara
naa Ezhipiti tara cara ti
ni, mbe sɔngɔrɔ mbe pan
ye kɔrɔgɔ.

Mbele pè cen maga le wa Ezhipiti
tara ti na ma saa ki wa
Efirati gbaan wi na,
maga le kɔgɔje wa na ma saa ki
wa kɔgɔje wa na,
maga le yanwiga ka na ma saa
ki wa yanwiga ka na,
pe yaa ka sɔngɔrɔ mbe pan ye
kɔrɔgɔ.

¹³ Tara sannda ti yaa ka tɔngɔ
mbe koro waga, mbele pe
yen ma cen wa ti ni pe
tipewe pi kala na;
ko ki yaa ka pye pe kapyere ti
sara we.

**Mishe wìla Yenjèle li yenri
Izirayeli woolo pe kan**

¹⁴ Yawe Yenjèle, ma woolo
wele, poro mbele pe yen
ma kɔrɔgɔ ye,
poro mbele pe yen ma cen wa
kɔlɔgɔ ki ni, wa Karimeli
yanwira ti na,
ta pe yegé sinni ma simbaala
kɔnrikanjala li ni.

Ta pe yegé sinni, paa yegé ñga
na faa kìla pye wa Bazan
tara naa Galaadi tara
yaayoro kasara ti ni we.

¹⁵ «Mi yaa kagbɔgɔlɔ pye ye kan
paa wagati ña ni yoro Izirayeli*
woolo yàa yiri wa Ezhipiti
tara we.»

¹⁶ Cengelə sanŋgala woolo pe
yaa ka ke yan,
ki yaa fere wa pe na,
poro naa pe yawa pi ni fuun ni;
ki yaa ka to pe yon na,
pe nunjbogolo ke yaa ka jili pe
na.

¹⁷ Pe yaa kaa gbanŋgban wi kaa
paa wɔɔrɔ yen,
paa yaara nda ti maa fulolo lara
na ti yen.
Pe yaa kaa yinrigi wa pe larasara
ti ni mbaa seri,
paa yaara nda ti maa fulolo lara
na ti yen,
mbaa paan Yawe Yenŋele, we
Yenŋele ma kɔrɔgo.
Pe yaa kaa fyε ma yεge.

¹⁸ Yenŋele la yεge woro wa paa
mboro yen.

Ma woolo mbele pè koro go na,
ma maa pe kajɔrɔ ti koo
nari woo wa,

na pe kapere ti kala yari pe na.
Ma nangbanwa pila koro wa
suyi,
katugu ki yen mɔɔ ndanla maa
kajenŋe piin we kan.
¹⁹ Ma yaa we yinriwe ta naa,
ma se we kapere ti jate we go na
naa,
ma yaa we kapere ti ni fuun ti
wa, fɔ wa kɔgɔje wi nɔɔgo.
²⁰ Ma yen sɛnre nuŋgaba yofɔ
yεge ɳga na, ma yaa ki
naga Zhakɔbu setirige
piile pe na.
Ma yaa kajenŋe pye poro mbele
Abirahamu setirige piile
pe kan,
paa yεge ɳga na màa wugu ki na
faa we tεlεye pe kan we.